

ZORA

Izhaja
1. in 15. dne
vsakega meseca.

Rokopisi
ne vračajo se.

Stoji na leto:

redoma
po 4 forinte,
izjemoma
po 3 forinte.

ČASOPIS ZABAVI I PODUKU.

Pregled. Poezije: Domačinke. Nevesti P. D. Svetu. — Osoda ljubezni. — Idealist. — Noša štajerskih Slovencev. — Ustanek Srbov pod Miloš-Obrenovičem. — Razgovori. — Drobnost. — Književnost in umetnost. — Listnica uredništva. — Listnica. —

Domačinke.

Božidar Flegerič.

(Konec.)

Divni pevec Stanko!
Često obiskujem
Tvojo sestro Anko,
Pri njej se radujem.

Ona mi vesela
Pripoveda rada,
Kak sta kdaj živela
V ljubavi za mlada.

Spomnim šče se živo
Tebe, lipa stara,
Kder je štel marljivo
Byrona, Kolára.

Kder so pesni mile,
Dika očetnjavi
Iz srcá mu klile
V slavo majki Slavi.

Stanko, pevec v raji
Združen si s pokojem;
Jaz v domačem kraji
Tebi slavo pojem.

Ne zameri, da se
Tebi približujem,
Tvoje divne glase
Pójoč nasledujem.

Iskre so paleče
Divne pesni tvoje;
Kakti blede sveče
Slabe pesni moje.

Tvoje ko v puščavi
Redko čisto zrnje;
Moje ko v goščávi
Gosto ostro trnje.

Tvoje kakor čilo,
Sladkoduho cvetje,
Ki rodi ga milo,
Zdravo mladoletje;

Moje kakor velo,
Pozno že v jeseni
Listtje zrumenélo
Nekoristno meni.

Ti si devam v krila
Vsipal „Djulabije“,
Moja pa jim Vila
„Domačinke“ vije.

„Djulabije“ so jim
Srca razigrale;
„Domačinkam“ mojim
Bodo se smijali.

Zdaj pa z Bogom krasna
Ilovska dolina,
Meni luč prejasna
Sladkega spomina!

V tebi je živela
Deklica ljubljena,
Živo prej vesela,
Zdaj otožna žena.

Mojih pesni glasi
Žalostni, veseli
V prejšnjem srečnem časi
Jej so v čast doneli.

Jej sem jih edini
Pel mej deklicami;
Pesni domovini
Pisal sem solzámi. —

Zemlja oh uboga,
Mili kraj domači!
Tebe tuja noga
Neprestano tlači.

To me bridko žáli,
Vzbuja jezo v meni,
Moje srce pali
Kakor žar ognjeni.

Razprostrta sila
Tuja tu povsód je;
Kakor ptič brez krila,
Brez svobóde ród je.

To mi dušo trese,
To srcé razbija.
Proč me želja nese:
Z Bogom domačija!

Nevesti P. D.

v spomin 26. februarija 1876.

J. Cimperman.

Thou charming maid, thou art so happy,
But I am, oh! the povrest man;
Remember sometimes me!

Svet óder je, na kojem smrtnik vsák,
Mlad ali star, bogát in siromák,
Igrati dani íma nálog svoj,
Ki ga v živòt prinésel je soboj.
Premnoge nálog jim izbrán teží
In sólnimi igrajo ga očmí,
A drugim délež je zgolj veselóst
Ter vsikedar spremljáva jih radóst.
Dekletce, Tebi nálog lep se dál,
In sreče žar Ti jasno je sijál,
Odkar ugledala si beli svét.
Sedaj, ko ločíš se iz-mej deklét,
Sedaj, ko za jedínca Ti samó,
Živeti hčeš udáno in zvestó,

Sedaj dejanje se novó prične,
Ki tirjalo močí Ti bode vsè.
Ojáči se, nikdár ne omahúj,
Srčna svoj nálog vselej izvršuj,
In ko ljubezni Ti izgíne čár,
Ne vstraši naj živénja Te vihár!
Mej rožnim vencem trn bodeč je skrit,
In mègla skrije časi solnčni svít. —
Sedaj se bode nów Ti svet odprl;
Jaz upam, da ne bode Ti zatrl
Visócih mislij Tvojega duhá
In blazih čuvstev Tvojega srcá.
Demánt svetál je vsikedar in čist,
A človek blag ne bode egoist.

Kar te poznám, sem jaz Te poštovál,
In Tvoj čestilec bodem še ostál;
A tudi Ti v spominu me ohrani
Ter dobra in prijazna mi ostani!

Svetu.

P. D. - Pajkova.

Zakaj

Ti svet se zá-me toliko zanimaš
Sedaj?
Besede le pohvalne zá-me imaš,
Zakaj? —

Čuj, kaj

Znabiti sem zdaj druga, ko sem bila
Nekdaj?
Ko me nesreča vedno je mučila;
Tedaj? —

Svet, znaj!

Kot me poznaval nijsi ti solzeče,
Tak zdaj
Od tebe proč nahajam svoje sreče
Jaz raj! —

Osoda ljubezni.

Izvirna povest, spisal A. Koder.

Med tem, ko se je zabavljala vesela družba o njem, dirjal je Miroslav, kakor bezumen po mestnih ulicah sam ne vedé kam. V glavi se mu je vrtelo, in strašen, zaničljiv glas mu je donel v prsih: „Bezumnež! slaba ženska stvar ti omamlja dušo in prejšnji tvoj pogum!“

In kes se polasti njegovega srca. O kakó bi se rad otesel svoje nesrečne ljubezni; kako rad vtopil vsa svoja čuvstva v temno brezzavestnost; rad bi dal nekoliko let svojega življenja, samo da bi ne bil spoznal nikedar Josipine, ne bil nikdar prestopil vratolomnega praga nesrečnega nje gradu.

Ali vendar, ona je nedolžna, blaga, nepopačena devojka! Le njeno okrožje, nje varstvo je krivo vsega gorjá! Ali ko bi jo tudi mogel pozabiti, iztrgati z zadnjimi svojimi močmi nje spomin iz srcá, vendar ne bi bil več miren in vesel; kajti izgubil je tudi to, kar vojaka najbolje kinča: svoje častno, neomadeževano ime, kteremu se svet zdaj roga, posmehuje. Vse mesto govori o njegovej sramoti, da je odpravljen, da se je graščakinjam usedel na limanice! Celó tovariši ga pikajo ali pa ga obžaljujejo, kakor da so za sodnike postavljeni njegovej ljubezni.

Take tožne misli obhajajo ubogega Miroslava, ko hiti iz ulice v ulico in dalje vun pod prosto, temno, nočno nebo, in še to je nocoj takó oblačno, vse podobno njegovej mračnej domišljiji.

V poznej noči vrne se v svoje stanovanje, leže oblečen na posteljo, kjer ga prehiti telesno in duševno utrujenega blagodušni spanec in mu omami vsaj za nekaj časa zavest in mu daje pozabiti, da je „plebejec“, da je berač, da je nevreden plemenite neveste.

V.

Pravijo, da je čas najbolji zdravnik vsakoršnim ranam. V resnici, mnogokrat se zaceli v teku časa rana, ki nam je bila zadana nenadoma, in ktera nam je hotela v prvem trenutku uničiti vse moči in zadušiti zadnjo iskrico

življenja. Posled nam ne ostane družega, nego spomin na ono gorjé, in ta spomin, poje eden največih pesnikov, je dostikrat sladek, podoben sreči.

A to se ne primeri vselej, ampak le po naključju. Vsak zemljan nij tako srečen, da bi imel mirno, vtolažljivo srcé in dovolj močij, prenašati bez osobne škode grenko osodo.

Kolikokrat poleže sicer vnanje nesreče vihar, koliko potov se smejimo in radujemo na videz s prijatelji, a ko bi kedó pogledal v naše prsi, v naše srcé, prestrašil bi se ondotne grozne temote. In to je isto gorjé, ki pogasne zunaj, ki pa tli znotraj vedno bolj, ki razjeda skrivaj moči življenja, — dokler mu živeža zmanjka in ugasne.

Tako je bilo gospodični Josipini. Minolo je nekaj dnij od zadnjih dogodob in vse se je vrstilo v svojem vsakdanjem prejšnjem tiru. Osorna teta je nij več spominjala njene nepremišljenosti, niti govorila o namenjenem jej ženinu, kajti čakala je, da jej ozdravi čas vse rane, zatemni nekdanje spomine.

In Josipina vedla se je, kakor bi bilo vse v redu, kakor bi ne bila doživela toliko viharjev uže v svojej nežnej mladosti. Le ako jo je iznenadila sestra Ema s svojo družčino ob nenavadnem času, videla jo je sloneti neprepredljivo in zreti zamišljeno, kakor bez življenja pred se. In če jo je popraševala, zakaj da je žalostna in zamišljena, tajila je vedno, da nij, da jej le v trenutku nij dobro.

Teta in Ema ste sicer umeli, kaj poméni to, a mislile ste, s časom vse to preide, in zopet bode vse dobro. Da bi jej ne vrazili na pol zaceljenih ran, molčali ste, kakor bi ne opazili ničesar.

Takó sedite zopet neko popoldne Josipina in Ema v vrtnej kolibi in se pogovarjate o raznovrstnih zadevah. Skoro nevedoma navede Ema govoricu na žale minole dogodbe in na Miroslava.

„Povej mi vendar, preljuba Josipina, a prav odkritosrečno, zakaj da se ne moreš udati tetinim željam? Sej vidiš, da je vse zastonj, da se ne dá ona pregovoriti in da v zdravnika nemaš sedaj nobenega zaupanja?“

„O udala sem se uže zdavnaj in zvedela, kedó da sem, kaj da je moja sreča. O da bi kmalu prišel oni blaženi čas, ko bodem prosta vsega!“ Takó odgovori Josipina in ne more zadušiti globokega vzdihla, ki se jej izvije pri tej priči iz kipečih prs.

„Zdaj vem, da si še vedno ista, da se ne ganeš niti za las od svojega sklepa, da ti nij mogoče pozabiti človeka, kateri ti je nedosegljiv“, pravi na to z žalostnim glasom Ema in uprè v svojo sestro takó milo svoj pogled, kakor bi hotela reči: o zakaj ne storiš tega, akopram je hudo, a ko bi vedela, kakó nepopisljivo sega tvoje tajno gorjé v moje srce, vem, ti bi se udala.

„Tedaj tudi ti si zdaj takó vsakdanjih mislij, tudi ti pritrjuješ teti? Izgubila sem tedaj tudi tebe, edino osobo, o katerej sem mislila, da me ljubi in razume?“ odvrne hladno Josipina in nekako ostro pogleda svojo sestro. —

„O ne, ne; ti me ne razumeš, ti me nočeš umeti. Jaz mislim le na tvoje slabo zdravje in menim, da bi za vse bilo bolje, če se ti nekoliko vmiriš“, odvrne nekoliko živahno Ema in jedva zadržuje solzé zaradi takó ostre sodbe svoje nesrečne sestre.

„Kako daleč je prišlo uže s teboj, svetna hinavščina, da se oblačiš uže v belo, neomadeženo obleko sesterske ljubezni in iščeš v takó vsakdanjih rečeh svojega vzroka! O ne skrbite se za me niti za moje zdravje; skrbite

raji za se! Jaz sem srečna, če vem, da se ne briga nihče za me. Tudi vas ne bodem več dolgo nadlegovala. Kmalu zapustim hišo, kjer se mi očita, da sem sirota, da nemam ničesar, in ako se živim tudi s krvavimi žulji, v svesti si bodem, da ne nadlegujem nikogar. Ti pa, ako te je naučila ljubeznjiva teta takó sladko govoriti in me odvracati od mojega sklepa, povej jej, da se jej lepo zahvaljujem za preveliko nežnost do mene in da sem jej hvaležna, akopram vse to nič ne pomaga!“

Izgovorivši zadnje besede z nekako posebno resnostjo in s poudarkom, vstane Josipina in hoče zapustiti kolibo. A Ema, ki je strmé in kakor sanjaje poslušala zadnji stavek, kterege nij mogla skoraj prav umeti, oklene se, kakor mali otrok sestrinega života in reče:

„Josipina! tudi mene hočeš zapustiti, tudi mene? Tako daleč je prišlo mej nama? O to je zakrivila ljubezen, moja skrb za te!“

„O pusti me, pusti me! Najbolje bode, ako odidem, da ne bodem več na potu teti in vsem; sej bez mene lahko prebijete!“

„To sega vendar le predaleč, ljuba, draga moja sestra! Kaj takega nisem zaslužila od tebe! Odpusti mi, prosim te na kolenih, ako sem te razžalila s svojim nepremišljenim govorjenjem! Odpusti mi! Jaz nijsem mislila slabo, jaz sem ti hotela le dobro, nič družega!“ ihti zdaj glasno Ema, blede kot zid, objemlje strastno svojo sestro, jo stiska na prsi in jo môči z obilnimi solzami.

Na to nastane tihota v kolibi, tihota, oni nepopisljivi trenotek v naše žalosti, v katerem zastane takó rekoč naše življenje, kakor bi počivala vsa narava, vsako bitje, kakor bi vse upiralo svoj obraz v nas in hotelo reči: Glejte ga, to je človek, vstvarjen za veselje in srečo, to je oni silni gospodar zemlje! — Ko se Ema zopet predrami iz nepopisljive svoje toge, nadaljuje:

„O ne bodi huda, ljuba Josipina, in ne toguj, sej še nij vse izgubljeno, sej se vendar morda še omeči trdo srce najine tete, ali pak se spremené okolščine in vse se spreobrne na bolje. In če pomagajo kaj moje besede, moje prošnje, tijá hočem iti precej zdaj, in prositi teto, s sklenenimi rokami, naj se naju obeh usmili, tudi mene, tvoje sestre, ki bi v tvojej nesreči ovenela poleg tebe“ . . .

„Lepa ti hvala za tvojo ljubezen, ljuba Ema! Jaz sem se pre naglila v svojej sodbi; odpusti mi!“ pravi zdaj pomirjena Josipina, sede zopet poleg družice, ter pristavi čez nekoliko trenotkov:

„Pustive odslej to zadevo; jaz vem, kaj me čaka. Moje slutnje me še niso nikdar prevarile in me tudi zdaj ne bodo. Srečno se štejem, ker vem uže naprej svojo osodo, da se tem laglje pripravim na njo.“

Takó sedite še dolgo časa Ema in Josipina v kolibi, a govornica njima zastaja. Nekako ste obe vtopljeni v svoje sanje, mlajša upajoč, da se obrne in spreneni lahko še vse na bolje, stareja nekaj družega, — kar jej pravi nek notranji glas, neko neznano čuvstvo.

Prihodnjost bode pokazala, katera izmed njiju se je motila, da-li veljajo kaj človeške slutnje, ali je vse na svetu sama prevara? —

Med tem ko sedite Josipina in Ema v vrtnej kolibi, slonel je v mehkem naslonjaču v grajskej dvorani graščakinji nasproti človek okoli štiridesetih let, jako lične, da, skoraj preveč olišpane zvonajosti, umetno razčesanih vlasij in vseh lastnostij, ki značijo, ali bi imele vsaj značiti, da njih posestnik nij zadnji, kar se tiče petičnosti, da je premožen in imeniten.

In te zvonjivosti danes niso bile goljufive. Baron W., oblubljeni ženin Josipine je bil jako bogat. Ljudje, ki hočejo vedeti vse, so trdili, da sam ne ve, koliko ima. A kaj mu pomaga vse to? Tega, kar možkega prikupi ženstvu — in to nij ne bogatstvo ne slava —: blagih, hvaljenih duševnih lastnostij gospod baron nij imel, kar bi lahko bilo izpričevalo vse njegovo obližje. — Njegov obraz je bil bez vsega prijetnega izraza; zastonj si v njem iskal razuma in blagih čuvstev. Recimo raji na ravnost: baronu se na obrazu nij bralo nič razve nasledkov precej viharnega, strastnega življenja in precej zaničljivega ponosa.

„Gospá grofinja, Vi mislite, da še nij vse izgubljeno?“ povzame baron, poklanjajoč se nasprotno sedečej starej teti.

„Ako me ne goljufajo moje oči in če količkaj veljajo moje besede, upam da nij; kajti zadnje dni je Josipina mnogo mirnejša. Naposled menda vendar le sprevidi, da je nje ljubezen bezumna, in pa da se ne sme odpovedati takó sijajnej sreči, kakoršno jej ponujate Vi, gospod baron. Ponosna sme biti na njo“, odgovarja prilizljivo graščakinja in pihlja z dragocenim pahljačem svoje debelušno žareče lice.

„Hvala, lepa hvala, premilostiva grofinja, za Vaše sočutje in priznanje moje najboljše volje! Zagotavljam Vas: mojej soprogi ne bode treba biti nikedar žal darovane mi ljubezni“, reče baron, vidno razveseljen.

„Samo nečesa se bojim, gospod baron, namreč, ko se javno razglasi Vajina zaroka, da ne poskuša še enkrat ta zdravnik razrušiti našo zvezo in pregovoriti Josipino, kajti ti plebejski ljudje so vsi enaki. Ako je nemam jaz, ne sme je imeti tudi drugi; to je umazaro njih načelo“ povzame nekako resno zopet graščakinja.

„Ba! neumnosti te plebejske misli!“ odvrne zaničljivo baron. „Da je le pridobljena gospodična, vse drugo bo moja skrb. Vse prepustite meni, premilostiva gospá! Prav sramovati bi se moral, da bi me oviral v mojej nakani takov mladič — tak bore zdravnik!“

„A kaj hočete? Josipina ga ljubi in to goreče; o tem nij dvoma; in kdo zna, da-li se uda, ako zdravnik sam prostovoljno ne odstopi?“ nadaljuje zopet z resnim glasom graščakinja s takim pokimanjem glave, kakor bi hotela reči: sramotno je res, na kaj takega misliti, a vendar, kaj se hoče? Nij drugače!

„Ne skrbite se za to, premilostiva gospá grofinja! Jaz imam znanje v visokih krogih, precejšen upliv pri dvoru, le ene besedice treba in prepričan sem, zdravnik bo premeščen od tod in vse ovire odpadejo potem same od sebe“, odgovori baron, zaupljiv sam sebi in z nekakim posebnim ponosom, kakor bi hotel reči: slabo bi res bilo, da bi mi take malenkosti belile glavo.

„Izvrstno, izvrstno, to je vrla misel!“ vzklikne v tem trenutku graščakinja in ploskne z rokami, preobloženimi z lesketajočimi težkimi zapestnicami. „Da mi kaj tacega nij prišlo na misel? Ta je najbolj prava, gospod baron; proč odtod mora ta zdravnik in vse bode v redu! Izvrstna misel, gospod baron.“

„Bodite bez vse skrbi; še danes pišem list o tej zadevi!“ pristavi živo baron, in se dvigne v stolu, kakor da ne more pisanja dočakati.

Kakor bi bilo uže zagotovljeno vse in kakor bi hotela v baronovo radost pokazati graščakinja svoj upliv in svojo moč, pozvoni slugi in ko ta urno prihiti, reče mu: „Gospodični naj pridete v dvorano; važen obisk imamo!“

(Dalje pride.)

Idealist.

Životopisna samo-izpoved.

Spisal Vatroslav.

(Dalje.)

5. julija.

Kaj so pač vsi naši trdni sklepi proti neukrotljivim nagonom svojevoljnega srca?

Glej, Božidar! ukljubi odločenemu pobegu bivam še vedno na istem mestu. Da-si mi pamet veleva pobegniti, vendar me vedno znovič žene srce v obližje miljene devojke. Z Lucijeto sem se že popolnoma soznanił.

Prijatelj! človek se s časom vendar le vsega privadi.

Premda se nam s početka kakova nova misel ali iznajdba čudna in neverjetna vidi, vendar se polagoma sprijaznimo ž njo in konečno jo še za dobro in pametno spoznamo, ter se naposled celó čudimo, kako da smo se mogli čemu takemu protiviti. — Istotako sem se tudi jaz naposled privadil misli na ženitev in celó izpoznal: stvar ne bi utegnola tako naopačna biti. Prijatelj! celó čudim se, kakó da mi sploh nij doslej ženitev na misel prišla! Sicer pak je velik razloček med teorijo in prakso in učinek ne sledi tikoma za vzrokom! Lahko je kaj osnovati, teže dozidati; samó dober mojster zna oboje. —

Taka je z osnutkom moje ženitve. K nje izvršenju treba je trdnega temelja in gotove materijalne podlage, kar meni v sedanjih okolnostih še manjka. Razve tega pak še sploh ne vem, da-li bode Lucijetin oče v najino zvezo dovolil, in se za to tudi preveč ne brigam. V sladkej družčini blage devojke živim srečen, in bez skrbij prepuščam tek mojih dnij blagohotnosti mile osode! Da-li bode dolgo trajalo to moje blaženstvo, ne vem in zdaj niti vedeti nočem!

20. julija.

Prijatelj! očitaš mi, da, akopram kot idealist, vendar preveč hvalim in in v zvezde kujem svojo miljenko, ktera naposled ne bode drugačna, nego so vse druge: pregrešna in umrljiva ženska.

Božidar! ko bi Te ne poznal, zavrnl bi Te z enako porogljivim odgovorom; ali osvedočen, da si mi iskren prijatelj in meni dobrohoten, ne zamerim Ti Tvojih bodečih izrekov. — Ali verjemi; im a m nekoliko prava, hvaliti svojo Lucijeto. Da-si vem, da tudi ona nij več, nego „pregrešna in umrljiva ženska“, vendar ima ona lastnostij, koje se dan današnji redko nahajajo. Jaz je ne „kujem v zvezde“ toliko zbog njene telesne lepote, kajti ta je konči le dar narave in nikakor nij zasluga, ali moja hvala velja nje dušnej milobi in deviškej nepopačenosti. Gracijozna nje naravnost in naivno-nedolžno nje vedenje mora vsakega očarati. V vsem nje obnašanju nij sledú ženske koketnosti in posiljenega občevanja; ženskemu spolu lastnega proračunjenega upli vanja na možtvo pri njej zastoj iščeš, temveč vse njeno bitje obdaja blagodejni čar naravne nezavedne miline in mičnosti. In to ne bi hvale vredno bilo? Dragi moj! le ozri se po svetu in opazuj, kakošne so Evine hčerke dan danes! Večidel puhloglavke, gizdalinke, tako one, ki gladki mestni tlak z oblekami pometajo, kakor tudi vaške lepotice! Glej! kako so natrpane z raznobojnimi trakovi, kakó našemane, kakor da je celo leto pust! Koliko

bezsmilnostij visi na teh novošegnih nošah! Puhle lupine, bez vsakega jedra! Namalane mesene slike, navadno bez duha, brez izraza! Polno krink, malo obrazov! In prijatelj! stoprav njih pogovori! Kolika plitvost, kolika omejenost dušnega horizonta! In potem, kar najbolje znajo, njih koketovanje! Mili Bože! take so skoro vse, a mi jih zovemo angeljčke! Da! angeljčki so one, pa z rožički!

Zatorej, prijatelj, sme se vsak mož za srečnega šteti, kateremu se posreči najti med njimi ktero tako, ki še ima zavest o vzvišenem svojem ženskem poklicu! In glej! takošna je moja Lucijeta, cvetličica, ki je vzrastla tu na skrajnej končini pustega poluotoka isterskega. Našel sem svoj uzor. Zato Božidar! ne oponašaj mi mojega zamaknenja v njo! Vem, da sem dolžen posvetiti milej domovini svoje življenje in žrtvovati edino njej vse svoje telesne in duševne moči; a dragi moj! — kaj čem, ker sem tako slab? Ako Ti je ljubo, proklinaj me in nazivlji me odpadnika, mehkužneža, ali meni se godi kot našemu pesniku, (ki je za to uže po kojoj grenko moral požreti), ki poje:

„Kaj mi mar je domovina,
Kaj mi slava mar in čast?“

kajti moja sedanja prava domovina, po katerej goreče hrepenim, je — blažena moja deva; ona je moj smoter in moje pristanišče, kamor želim pripluti. Da bi mi le stari brodar, Lucijetin oči tudi naklonjen postal, potem mi ne bode težavno, v luko pripluti!

1. avgusta.

V poslednjem času mi je sreča jako naklonjena! Vsak moj korak in česar se lotim, ima uspeh. Glej! ponudila se mi je v tukajšnje pomorske orožarnice dobra služba, katero pa sem takoj moral nastopiti.

Ukljubo zlatim gumbom in zvezdam, ki so mi podčastniško suknjo kinčale, zamenil sem jo veselega srca s priprosto surko in odpasal bliščečo sabljo ter izstopil, odpovedavši se laskavej ponudbi oficirskega portepeja, bez pomisleka iz avstrijskega pomorstva.

Prišel je torej oni dolgo zaželeni trenotek, da sem zopet postal svoboden in neodvisen! Znebil sem se žuleče butare vojaštva, in odložil spone vojaške pokornosti! Prosto dihajo mi prsa in prerojen čutim slast svobode zlate! —

Razgrnol se mi je torej veselejši razgled v prihodnost; upati sem začel, da se na tak način naposled vendar le uresniči moja ideja o preje toliko mi strašnej ženitvi. Zdaj smem svobodno stopiti pred bogatega brodarja in ga prositi za roko Lucijete. Kakor sem slišal, mož v kratkem pripluje s svojo ladijo. —

Od dne mojega vstopa med arzenalsko činovništvo udomačil sem se blizo popolnem v hiši moje ljubimke in preživim veči del prostih ur pod streho nje roditeljev, in deklica z menoj občuje kot sestra s svojim brateem.

Edina zapreka neposiljenemu med nama občevanju je različnost najnega jezika. Pozabil sem Ti bil koj s početka poročati, da Lucijeta laški govori in da sem zatorej prisiljen, po laški jo lomiti. Nje roditelji so Slovani, rodom Hrvati iz Reke; ali kakor pri nas na Slovenskem po mestih roditelji otroke, žalibog! edino po nemški vzgajajo, materinščino pak zanemarjajo, istotako je v Reki: ondi večidel vlada italijanščina in se torej tudi mestna

mladež na podlagi tega jezika odgaja in podučuje.. Kedaj dobodemo na jugu narodnega mestjanstva? —

Prijatelj! s prva me je težko stalo občevati z Lucijeto v jeziku, kateremu nisem dobro vešč in kterege slovar mi ozirom na tako nežne, in tolikanj kočljive zadeve, kakor sta srce in ljubezen, nij gladko znan. Da-si sem se bil poprej nekoliko seznanil z italijanščino, vendar nijsem dotlej imel priložnosti, rabiti jo v družbenih pogovorih in razodevati v njej svoja čuvstva.

Neizrekljivo me je zatorej razveselilo, ko mi je oni dan Lucijeta izpovedala, da bi vrlo rada znala govoriti — slovenski, ter me prosila, da bi jo hotel soznaniti s svojo materinščino. Božidar! kdo neki bi raji ustregel tej blagoglasnej želji, nego jaz? Z veseljem sem jej obrekel, da jej drage volje razodenem zaklade milodoneče naše materinščine, toda s tem pogojem, da me vvede ona v misterije klasičnega jezika laškega, kar mi je ona z navdušenjem obljubila. Tako vidiš, Božidar, da je najni Amor šel med jezikoslovce in zopet se uresničil izrek nekega odličnega Slovenca: Slovenec je v vsem in povsod — jezikoslovec.

„Glej! odslej sva jaz in Lucijeta gramatikarja postala: sklanjanje samostavnikov s prilogi (n. pr. ljuba Lucijeta), spreganje glagolov (n. pr. jaz ljubim, ti ljubiš), to je zdaj najni ljubezenski posel. Najljubši broj nama pa je dual; singular nama je predolgočasen, plural pa prenadležen; v dualu se nama najbolje godi in zato nama je sveti broj.

Tako uživam zdaj *utile cum dulci*, gramatiko z ljubeznijo!

(Dalje pride.)

Noša štajerskih Slovencev. *)

J. P.

Človeška odeja je, drugim človeškim iznajdbam nalik, proizvod sile. Hudi mraz in ostra burja sta stanovnika ruskih ravnót zavila v volčji in medvedji kožuh, med tem ko je gorkota afriškega podnebja svoje žitelje do tankega predpasa slekla.

Takó dela podnebje, kakor prvo potrebnost, takó tudi glavni razložek človeških noš.

Pa tudi nadmorska lega krajev dela razločnosti v nošah, ker je od nje toplota vzduha (zraka) odvisna. Gorjanec n. pr. se v debelo platno in sukno zavija, poljanec in dolencec pa v tanši prt in tanše sukno. Kraji, bi rekel, imajo največ upliva na obleko.

Razložke delajo na dalje letni časi, posebno zima in poletje (leto), potem prazniki in delavniki, žalostne in vesele naključbe obiteljskega življenja, stopinje prosvečenja kakega ljudstva, bližnost drugih narodov, zgodovina, premožnost, spol in mnogo raznih vzrokov, iz katerih šče samo národnost omenim. Oster národní značaj se tudi v obleki ostro odlikuje in obleka je tudi pri najizobraženejših narodih znamenje narodnosti. Anglež in Francoz, Italijan in Nемеc, da-si se skoro enako nosijo (vsaj izobraženci), kakó jih zvedeno okó brž razloči! Kjer nij v obleki nič posebnega, različnega, tam tudi národní značaj nij odvažen in krepek. O teh razložkih sploh še na dalje

*) Iz večega spisa, svoj čas namenjenega za „Matico slov.“ Sestavljen je ta članek po poročilih raznih dopisnikov po Štajerskem. Pis.

govoriti in psihologično zvez med obleko in značajnostjo dokazovati, nij namen nasledujočih vrstic. Zató hočem naravnost k svojemu predmetu, k popisanju noše štajerskih Slovencev, prestopiti dovršaje ta vvod z znano o tej zadevi poslovico: „Obleka dela človeka.“ —

Pri Slovencih najdeš mnogo razločkov v nošah, ker so oni po geografskeje legi takó zeló različni. Primorec, n. pr. v tržaškeje okolici, nosi klobuk s krajei po poldrugi črevelj širokimi; Kranjec in tudi bližnji mu Štajerec nosita klobuke s krajei komaj po dva tri prste širokimi. Primorka okoli Gorice nosi pečo tanko, prozračno kakor pajčevina; Korošica nosi klobuk, pod katerim lahko z glavo zid prodira in štajerska Pohorka blizu Slov. Bistrice nosi prteno avbo. Pri natančnem primerjanju bi se našlo še več takih razločkov, kterih je južno primorsko in mrzleje planinsko podnebje krivo.

Na Štajerskem nij takih geografičnih razločkov, kakor so med Primorci in Korošci, zató pa imajo pri nas goré in ravnine velik upliv na nošo. Gorski prebivalci sploh nosijo obleke životu bolj priklenene, — ravninski in dolinski pa mnogo prostejše, širše in leže obleke. Kak razloček je n. pr. med Pohorcem in prebivalcem ljutomerskega okraja! Prvi ves v raševini, drugi v lehkí prtnini; prvi s skoraj prilepljenimi, drugi z vihrajočimi oblačili. Če si obadva živo v duhu vobrazuješ, pride ti znana basen o prepiru burje s solncem na misel.

Razločke pri Štajercih, kakor povsod, tudi dela upliv „kulture vse obli-zavajoče.“ V zakotnih krajih se še po starej, irhastej poštenosti nosijo, blizo mest pa se uže šemijo, možki v „pantalone“, ženske pa v „klade.“ Eden mojih dopisnikov (iz Slov. Gradca) opazuje, da se „v časih iz kake črne bajte tudi uže po kakov obroč (krinolina) priklati.“ Obroči so zares našemu kmečkemu zentvu že prav kaj navadnega. Blizo mest je tudi uže malo belih pèč, zato pa drugih, pisanih vmazanostij več; in — honny soi qui mal y pense! — v Dravskeje dolini na Pohorju najdeš na kmetu celó frak iz „lodna“. Vsaj pri mojem študiranju v Mariboru sem se še kakor fantalin čudil tej čudnej spaki, in nisem prav vedel, da-li je to frak ali v . . g. Ondaj sem se temu še čudil; sedaj ko me je premedeni svet naučil, da nil admirari res est una se pa temu prav nič več ne divim. Sej sem še nedavno tudi v nekej ruskeje knjigi te-le znamenite besede čital: „frak plátje progressa“ = frak je oblačilo napredka, zakaj bi tedaj našim poštenim Pohorcem kratkega njih „fraka“ ne privoščil? V njem je priprosti Pohorec vsaj „salonfähig“, kar bi v „surki“ ali „čamari“ ne bil.

Ali, da se, predragi čitatelj, natanje z obleko štajerskih Slovencev seznaníš, hočem ti, kolikor mi moji pismeni viri in lasten vid pripuščata, najprej tvarino (materijo), obliko in razločke raznih oblačil popisati. Ako tu ali tam kaj naopačnega najdeš, zatisni eno okó in prizanesi mi, kajti vedi, jaz nimam sreče, biti delujoči ali vsaj častni ud „Menschenbekleidungsakademije“ v Draždanih na Saksonskem, ktera še med slovenskimi krojači, kolikor je meni znano, ne šteje več, nego kakih petero „diplomiranih akademikov.“ Kadar bodo le-ti enkrat poprijeli se tega posla, katerega se je moje „neakademično“ pero lotilo, ondaj nam bodo prvotne elemente, zgodovino in premembe naših slovenskih oblačil popisali, zrvotne pa tudi lepíh, pristojnih noš izmislili. Torej, tolaži se, blagi čitatelj! —

Materija ali snov oblačilom jemlje se najbolj iz živalskega in rastlinskega sveta ali pa je sostava iz obojih. Iz živalskih kož si dela človek kape

in kučme, (n. pr. polhove, ovčje, lisičje), klobuke, (n. pr. zajčje), hlače (irhaste), kožuhe (iz ovčje kože) in obutelj.

Iz ovčje volne se dela loden, sukno in tudi tanši „cajgi“ za ženska oblačila.

Iz lana in konopelj se tké platno in prtnine sploh; iz pamvole in lanene preje različno platno; iz lipovega lesa se delajo coklje. Rastlinska in živalska snovina je sotkana v raševini (= rešovini), ki sestaja iz ovčje volne in preje, in se po ravno tej sestavi razlikuje od lodna, ki je samo volnat.

Glavne materije ali snovi oblačilom razpadajo tedaj na sledujoče rode: kože, sukna, platna in také imenovane „cajge“, ki so ali iz proste preje ali pa iz pamvole in preje sestavljeni. Najnavadnejši cajgi so: kámertuh, orlejan (oljan), lámos, tibet, batist, štikleajg, bareš, druk itd. Iz teh se navadno ženska oblačila delajo.

Razna oblačila hočemo po raznih delih človeškega telesa popisati. Oblačila odevajo namreč glavo, prsa in pleča, noge in pa ves život.

Na glavi nosijo možki navadno klobuke. Ti so ali iz klobučevine ali pa, ako so imenitnejši, iz zajčje dlake izdelane; tudi iz slame (slamniki) in raznega tujega protja. Na klobukih nosijo kmečki ljudje navadno žnore ali pa trakove, ki so sploh le ozki, pri Pohorcih pa (vsaj na južnej strani Pohorja) silno široki in zeleni, sicer pa črni ali modri. Zraven klobukov nosijo možki po zimi tudi kosmate kape: čámre, kučme, iz polhovih, ovčjih in lisičjih kož. V nekterih krajih, kakor n. pr. na ptujskem polju, nosijo možki šče pisane kape, dolge kakor nogavice, s čopom na koncu, ki jim po hrbtu maha, in čez kapo še včasih tudi klobuk, celó sredi gorkega poletja. Za klobuke vtika se rado raznobarvno perje. Boja klobukov je sploh črna, krajeji sploh bolj ozki nego široki. Poleg klobukov nosijo se v novejšem času tudi uže kape raznih oblik. Akopram se pa lice klobukov po vsakokratnej šegi menja, vendar cilindra ali pinje na našem kmetu šče ne vidiš. —

Prava glavna odeja slovenske kmetice je bela péča. Ta se krasno prilega okroglastim licem naših Slovenk. Peča je bila svoj čas od Slovenke nerazločiva in zavezana po kranjskejšegi: z grebenčki vrh glave, kakor se to n. pr. v savinjskejši dolini vidi — in obrobljena s tankimi finimi špicami je pravi kinč našega ženstva. Peča se je smela šče nedavno imenovati karakteristikon slovenske národne noše, in kjer ona gine, tam gine tudi národnost slovenska. Zato je v štajerskih mestih, teh gnezdh potujčene národnosti, skoro sévsem izginola. Zato se ona v bolj ponemčenih krajih: n. pr. okoli Marenberga, Rádgone, Slovenjega Gradea in Maribora uže redkeje nahaja. Okoli zgornje Radgone jo šče samo stare ženice nosijo. Peči v mnogih krajih, namreč ob južnem boku Pohorja, tudi pravijo bela adra ali adrica,

Zraven peče nosi ženski svet na glavi robce, različnih barv in snovin: prtene, navadno volnate in mnogokrat tudi svilene. Okoli Slov. Gradea robcu pravijo facó t, ob Sotli fecenekelj (iz ital. fazzolétto), pa tudi ti helj (tihelje).

Prav redko ženske tudi prtene avbe nosijo, kakor v zgornjej Ložnici pri Slov. Bistrici. Tudi klobuki se na ženskih glavah vidijo okoli Sloven. Gradea, po koroškejšegi. Nekdaj so ženske slammate, tudi plošcnate in jako široke klobuke z dolgimi, zelenimi, svilenimi trakovi nosile; sedaj jih na Stajarskem tu pa tam še samo za strašila (tatrmane) v kakem prosu vidiš.

(Dalje pride.)

Ustanek Srbov pod Miloš - Obrenovićem.

Fr. Jaroslav.

Nekoliko let je trajala borba, kojo je srbski narod pričel na život in smrt, da se reši prekestoletnega turskega robstva. Ta borba pa je bila trda in gorka. Na tisoče srbskih sinov je poginilo v njem, ali srbski narod bil je nagradjen uspehom. Najpreje so se borili Srbi proti svojim dahijam, a potem tudi s sultanovo vojsko, ker je takrat Porta bila protivna, da se srbskemu narodu da pravica. Koj prvo leto svojega ustanka l. 1804. pod Črnim Jurijem očistili so Srbi skoro vso Srbijo Turkov, ki so pobegli v utrjena mesta, a dve leti pozneje, s početka 1807. l., premagovali so oni mnogo potov Turke, odjemali jim mesto za mestom, in postali gospodarji svoje dežele. Kolika sreča, da so umeli hraniti in obdržati, kar so s krvavimi mukami, z velikimi žrtvami si pridobili!

Toda srbski narod je še en pot bil strašno potrta od svojih kletih neprijateljev, in to se je zgodilo vsled nesloge in sebičnosti lastnih načelnikov. Pri tem zopetnem ponižanju mogel je Srbin znova začutiti razliko med svobodo in sužnostjo. Ljubiti svobodo, čuvati se nesloge, spoštovati in ceniti lastno moč, to je bil nauk, ki ga je srbski narod erpil iz poslednjega svojega ponižanja. Bog daj, da si Srbin ta nauk globoko utisne v spomin, da se ga spominja vselej, kedar bi ga hotele preobladati strasti, katere so glavna opovira njegovemu razvitku in napredku!

Leto 1813. ostane vedno znamenito v povestnici srbskega naroda. Tega leta je poginil hrabri hajduk Veljko Petrović v Negotinu mestu, katerega Turki niso mogli osvojiti, dokler ga je on branil; tega leta so izgubili Srbi Kladovo; tega leta je zapustil Srbijo Črni Jurij z mnogimi načelniki po dičnih devetletnih borbah; istega leta je padlo Smederevo, padel Šabac in Beligrad brez kaplje krvi Turkom v roke; istega leta izgubil je srbski narod krasne plodove svoje devetletne krvave borbe, izgubil svojo svobodo, in iz naroda postal zopet raja.

Letu 1813. se je bila pod Črnim Jurijem poslednja borba med Srbi in Turki. Črni Jurij je pozval ves narod na orožje; kazal mu veliko nevarnost, ki mu preti; ali ga je tudi znal hrabriti, naj se ne trese, nego pomisli, kako so bili z golo roko pričeli borbo, pa so vendar tako slavno premagovali močnega nasprotnika; a sedaj imajo v svojih rokah dvakrat več naroda, nego preje, 130 topov, mnogo Turkom otetih ali znova utrjenih mest, in toliko vojnega zaklada, da se morejo več let braniti Turkom. Tako je Črni Jurij govoril narodu v nedeljo pred Petrovim l. 1813.

Meseca julija pa se je že začel boj. Hrabri hajduk Veljko stal je s 3000 mož proti 20.000 Turkov. Njegovo junaštvo, ki ga je pokazival pri obrambi Negotina, zadobilo mu je večno slavo. Več potov je iskal pomoči pri srbskih načelnikih, ali gadna zavist pustila je Veljka in njegovo vojsko, da sta propala. Veljku je zmanjkalo svinca, in zato je celo s tolarji nabijal topove, in streljal v Turke. Pa tudi tako ne bi bili osvojili Turki Negotina, da bi ne bila priletela kroglja iz turškega topa in ubila vrlega junaka. Pet dnij potem je Negotin bil uplenjen.

Po vzetju Negotina osvojili so Turki Kladovo in Beligrad, ter polagoma vdirali v notranjo Srbijo. Med načelniki je vladal največi razdor. Črni Jurij je sklenil zapustiti Srbijo, zapustiti vojsko, s katero je sebi toliko slave,

narodu pa svobode izvojeval. On je sicer delal neke priprave, da se upre Turkom, ali glavna njegova misel in skrb je bila, kako bi sebe s prijatelji otel. Septembra meseca je naznanil Belogradčanom, da malo in veliko ima iziti na Moravo, da tam pričaka in prime Turka. Zvezda Črnega Jurija začne ugašati. Ne da se tajiti, da nekateri ljudje samo nekaj časa bivajo veliki, silni, slavni, a brž potem izgubé silo in moč in niso več sposobni zadostovati svojemu poslanstvu. Tako je bilo s Črnim Jurijem. Srce se užali, pomislivšemu, da je slavni junak moral Srbijo oni trenotek zapustiti, ko je trebalo, da se ona najbolj brani, zapustiti narod v največej stiski, zapustiti vojsko, ko se je ta baš pripravljala, da z napeto silo odbije od Srbske tursko napadanje in ubrani in obdrži izvojeno svobodo. Z ruskim konzulom Nedobom, in in z metropolitom Grkom Leontijem, in še z nekajimi drugimi pobegne Črni Jurij na Avstrijsko, zapustivši za seboj razdor med načelniki, nered v narodu, vojsko brez glavarja.

Ko je narod zvedel, da je Črni Jurij z nekolikimi starešinami pobegnil v Avstrijo, začnejo tudi mnogi drugi načelniki zapuščati Srbijo in bežati preko Save in Donave. Srbska vojska se vsled tega razprši na vse kraje. Jok in stok žen in dece, javkanje vsega naroda razlegalo se je po Srbiji. Za načelniki začel je tudi narod trumoma bežati preko Save in Donave. Tedaj je poginilo na tisoče ljudij, eni od turskih krogelj, drugi v vodi Save in Donave. Turki hitro povzamejo Smederevo, Belgrad in Šabac, in v kratkem vso Srbijo. Vse je bilo izgubljeno; Srbija je znova padla pod težki jarem.

Osvojivši Srbijo našli so Turki prazna sela in prazna mesta; začeli so torej gledati, kako bi zemljo popolnem umirili. Narod se je bil razkropil po vseh kotih dežele; mnogo jih pobeglo, a kar jih je bilo ostalo doma, razkropljeni so se skrivali po gorah in šumah. Vsak se je bal za življenje in za rodovino; Turkom nikdo nij upal, kajti je znano bilo, koliko ran so jim bili Srbi vsekali v prošlej devetletnej vojni.

Kuršid-paša, veliki vezir, želeč umiriti srbski narod, dá zdaj na znanje, da sultan odpušča raji, ker je na njega ustala bila; zabrani dalje strogo Turkom, ugnjetavati Srbe in pozove srbski narod, naj se vrne na svoj dom. Narod, ki se je prvi hip izselil bil v Srem in Banat, začne trumoma se vračati, zaupajoč v vezirovo besedo. Kuršid je razen tega delal tudi na to, da privabi na svojo stran nekatere duhovnike, staroste in kneze, da bi tudi oni svetovali narodu vrniti se v domovino. (Dalje pride.)

Razgovori.

J. P.

I.

(Konec.)

Kakó si bila srdita, ko so nekóji tolmačili Preširnovó resnicóljubnost, ko so jeli tajiti njegovo istinitost, ko so dokazov proti njej tam iskali, kjer je bila zabredla njegova noga! Ti si se jela báti za svoje lepo in resnično prepričanje: da se življenje, mišljenje in pisanje mora v istini skladati, in si mučena od dvomov pritekla na mojo stran, na moje srcé, vprašala me pri resničnosti moje ljubezni: ali bi taka hinavščina v poeziji sploh mogoča bila, ali bi res tak pesnik mogel samo naslikano ljubav opevati? In moja trdna beseda in iskreni in odkritosrčni moj poljub Te je utrdil v tem, v kar

si vedno verovala, in mirna si postala v mojem zagotavljenju: da kar je Preširen peval, to je tudi čutil in da nij bil kakov naslikani ljubimec. In ko si znovič jela o tem premišljevat, našla si, da so i drugi veliki pesniki in pisatelji vsi to čutili, o čem so pisali, da niso bili hinaveci, nego oznanovaleci večnih, božanstvenih idealov, koji so se v njih prsih jasno oglašali kot spomini na božji svoj izhod, na iztok iz previšnjega bitja, iz kojega krila je izišel človeški duh, in da je bila istina, koju so oni prodikovali svetu, njih spremljevalka od prvega zadihanja do zadnjega izdihljaja njih duše.

To trdno osvedočenje si pa začutila tudi sama v sebi, mila moja prijateljica! Kratki sicer šče, a kot kristal prozračni tek Tvojega mladega življenja in pesnikovanja daje mi glasno svedočbo o tej resnici; zgovorne spremembe Tvojega milega obraza, Tvoje misli in izjave, sploh vse izjavljenje Tvojega tako rano utrjenega značaja, Pavlina, posvedočujejo glasno, da pesnik in pisatelj imata isto nalogo in isto dolžnost kot vsak drugi poštenjak: da se morajo njih misli in dela skladati. In v tem obstoji odgovor na zgornje vprašanje: kakov bodi način pisanja? — da ono bodi vselej istinito!

Ta istinitost je dvoja. Pisatelj naj prvič ne uči nauk, o kojih resničnosti in koristnosti nij osvedočen. Literarni in estetični vkusi se jako menjajo v raznih dobah in se menjati morajo; to tiči v naravi človeške in spremembi časov. Ali ta vkus nij vselej zdrav in njega zadostjenje ne vselej koristno. Dostikrat je ta vkus ves bolesten, v časih uprav nemoralen, v časih pa na ravnost smešen. Brezvestni pisatelji se dostikrat vedoma polastjujejo teh naopak v dobičkarijo. Na motnih valovih slabega občnega vkusa želijo priplavati v luko slave ali pa priti k polnej mošnji. Takih slabih vkusov ponuja nam polupretekla doba francoske dramatične muze: vkus prešestnih zakonov, priljubljen predmet francoske komedije. V teh komedijah se z raznimi frazami prekriva zakonsko prešestvo na zares lahkomiselni način; komedija se navadno tem končuje, da si dva zakonska najgršo nezvestobo — odpuščata! Dejanje je polno nenaravnih in neverjetnih in gnjusnih prizorov; mesto blagih čuvstev zavzima puhla, v časih tudi duhovita, ali neistinita fraza; prestopki, katerih najmanjši je sposoben, vsako družbeno in zakonsko zvezo za vselej pretrgati, pomanjšujejo se tu, kot bi čisto malovažne dogodbee bile! Treba je samó spomeniti komedij V. Sardou-ja.

V primer neistinitega, nezdravega spisovanja služi tudi novejša ruska belletristika, ki vsa mrgoli neprirodnih prizorov in karakterjev. Kriv temu je sevéda javni život na Ruskem, ki je po mojem sodu popolnoma nezdrav. V tako zaduhlem zraku, kjer niti sledú nij občne svobode in svobodnega občnega mnenja, ne more krasna cvetlice istinitosti razvijati se. Ves državni život je na Ruskem potlačen, na krive podlage postavljen, lažnjiv in z njim trpi tudi književnost. Jetnik, ki v ječi stoka, ne more o drugem sanjati, nego o raznih načinih, po kojih bi se osvobodil, in gotovo mu zameriti nij, ako so ti načini prav čudovati. Nihilizem ali ničevost — ta vdihuje skoro vso sedanjo r. belletristiko. Ženska emancipacija, socialna reforma, prestrojenje državnega mehanizma, prevrat sedanjega poduka, porušenje vse tradicionalne filozofije, z eno besedo, prevrat vsega obstoječega je nje smér. Preobrata res treba, a koliko nezdravih načrtov se tu razvija, koliko čisto vrtoglavnih položenj, koliko čisto krivih, neistinitih gospodarstvenih in družbenkih nauk! Celó J. Turgénev, ta izvrstni dušeslovec, ki sicer na mojsterski način popisuje razne karakterje in motivacije dejanj, nij prost te bolezni, akoravno

jo baš on na dražestni način opisuje; ali malo je takih kakov on; večina r. literatov uprav besnuje v romanih in novelah.

Kar pri Rusih barem razumevamo in nekoliko prizanašamo, ker literatura se ne more tako lahko osvoboditi pritiskov javnega življenja in mišljenja dotičnega društva, to nas pri Nemcih s pravim gnjusom napolnjuje: samomorski in krvavi značaj njih modernega romana. Tu vidimo pisatelje v zlo upotrebjevati z ene strani narodni šovinizem, z druge pa socialne krize. Izjem se vé da nahajamo tudi tu, n. p. Marlitte-o, Samarow-a i. dr., ki se vedó oproščati lažnjivih nazorov malo zdravo misleče množice.

Pravi pisatelj, kojemu je v istini za stvar in svoje poštenje, ne bo se slepo udajal javnemu mišljenju, predno je njega smére in namere dobro premislil. On se bode ravnál po' svojem boljšem sôdu, po onih načelih znanstva in umetnosti, koja so se tekom stoletij utrdila. On ne bode lahko vzplezal na vrh javne slave, pa tudi ne visel v vednej nevarnosti, naglo pasti s tega vrhunca. Javno mnenje se preobrne dostikrat čez noč, in boljši sod pride neizogibljivo, akoravno v časih po malem. Déla, koja imajo samo trenotni uspeh pred očmi, zapadeje brž javnej obsodbi, in stalno, po človeški stalno biva samó takovo delo, koje izvira iz istinskega prizadevanja pisateljevega.

O podlosti druge vrste pisateljske neistinitosti, osobne, koja se obdaja z bleskom samohvalnih fraz, samoizpovedne slavnosti, in samoobčudovanja, nij nam treba mnogo govoriti; ona hvala se sama porušuje.

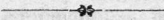
Tako se tedaj Tebi, blaga moja prijateljica, kakor tudi meni bolje vidi, pisateljsko slavo raji ne dosežati, nego pa na kvar istinitosti. Bolje ostati v temi pozabljenja in neznepoznanja, nego postavljati se v luč neistinitosti, samohvale, neskladnoti mišljenja in dejanja. Kadar nama pa uide po koja beseda iz peresa, — in to se utegne šče v časih zgoditi, Pavlina, — tedaj ona bodi vselej istinita, prosta, premda pred svetom menj laskava, menj slavna!

Drobnost.

J. P.

V Kaliforniji je zbolel neki bogati skopúh. Ker je slutil, da se mu smrt približuje, pozove svojega notarja in si dá brž oporoko napraviti. Ko jo notar izvrši in bolniku čita, in ko ta sliši, koliko njegovih milijonov imajo dediči po njem dobiti, prime ga sila skoposti tako strastno, da se s postelje vzdigne in na noge poskoči govoreč: „Ne! tega ne, da bi moji dedeči toliko denarja za menoj dobili! Tega ne morem prenesti.“ In mož je ozdravel od silne skoposti. Kolikor časa ga je potem skopost smrti ubranila, to se šče nij zvedelo.

Književnost in umetnost.

J. P.

Kakó se preskrbljujemo z muzikalijami, kadar sestavljamo „besedne“ programe? Pri pesnih nam šče gre najbolje, ker domačih precej imamo, kar pa jih

nimamo, vzamemo od Srbov, Hrvatov, včasih tudi od Čehov. Nedvěd, Foerster, Dav. Jenko, Zajc, Ipavic, Tovačovsky in še kateri, in s pesnimi smo prevedeni. Ali druga je z instrumentalno muziko in fortepianom. V tem pogledu nimamo skoro nič domačega, vsaj „kruto“ malo. In odkod jemljemo take piесе? — Iz italijanskih, francoskih in nemških del: iz oper, koncertnih komadov, romans i. t. d. Ker nimamo svojega, upotrebljujemo tuje, in nikdo nam tega sponašati ne sme. Vendar pak bi bilo koristno in pak vrlo lepo, barem kaj slovanskega slišati. Naši muziki po Slovenskem se na slovansko muziko še premalo ozirajo. Ko bi oni na njo se ozrli, koliko vzvišenega bi lahko tam našli in nam priobčili! Vse kaj drugega je slovanska godba za slovansko uhó, nego lepa sicer, a tuja, neslovanska godba. Lepi so komadi iz Beethovena, Meyerbeerera, Chopina, Liszta, Schumanna, i. dr., ali srčá nam Slovonom tako ne ogrevajo. Domači glas bolj domače glasi, in Slovonom dá tudi nekaj ponosa. Ali se z Beethovenom, Meyerbeerom, Lisztom čemo ponašati, ki so „drugih gor listi?“ — Po mojem jako skromnem mnenju naj bi naša „Glasbena Matica“ imela tudi to zadačo: seznanjati nas s slovanskimi skladbami, ne samó s slovanskimi originali. Lepo je originalno skladanje in pospešno, ali svet se veselí tudi tujih umetnih proizvodov, ako so prvič dobri sami na sebi, drugič pa — in to tudi kaj velja, — ako so v kakej god zvezi z našim mišljenjem in čuvstvovanjem. — Da preidemo na konkretno stran svojih nasvetov: koliko pa poznamo poljske muzike, koliko pa še le ruske? In ruska godba, menil bi kdo, tudi utegne kaj veljati. Glinko n. pr. slavijo tudi zapadniki, in Rubinstein je zvezda evropskih fortepiannikov, vzraven Liszta, in koncerti gospé Esipove so v Beču, v Beču pravim, delali furore, in Esipova je izšolana večidel v ruskej godbi! — Vem, vzroki tičé ne toliko v dobrej volji, kolikor bolj v težavnem dobivanju takih slovanskih muzikalij, Ali tudi temu se dá na pomoč priti. Jaz Vam imenujem dve dobri ruski firmi: muzikalnij zalog V. Bessel-ja in potem Bütner-ja v Peterburgu. Ta dva zalagata in prodajeta najmanjše in največe r. muzikalije. In ako hočete n. pr. za fortepiano novih, lepih, kratkih in dolgih r. pies, izberite si dela kompozitorjev: Ščerbačev-a (ki je graciozen), ali Čajkovskega (ki je najženialnejši in melodioznejši), tudi Nápravnika (ki je veličestven in muzikalno strogo korekten). Izberite izmed jako množnih številkih teh umetnikov po svojem vkusu nekoliko toček in je postavite v program kakove slovanske „besede“, in če bodete videli, da so občinstvu ugodne, izdajte jih tiskom, da bodemo tudi razve „slovenske metropole“, po naših skromnih mestecih, kaj užili od Vaših muzikalnih zabáv. Samó poskusiti Vam je treba in pa začeti; za uspeh me nij strah.

Listnica uredništva. G. R. V.-u. Vi nas prašate, ali se pravi Sibirija ali pa „Severija“, kakor nekdo v „Nov.“ uči. Mi iz Daljevega (največega in najnovejšega) r. slovarja vémo: 1) da se ta deželá po ruski zove Sibir (gen. Sibiri, fem.) 2) da besede Sevérija r. slovarji nimajo 3) da po našem mnenju sibir in sever nij vse jedno. Zato je slov. pisava Sibirija (po priliki Nemčija i. t. d.) popolnoma opravičena, a pisava Severija geograf. neutemeljena, ker izmišljena.

Listnica. Gg. naročnike prav uljudno prosim za lanjsko in letošnjo naročnino. — Gg. pisateljem „Zore“ se zahvaljujem za prineske in jim obečam odgovora, brž ko svoje rodbinske zadeve poravnám. Potem, menim, bode mi tudi nekoliko lože, opravdati zaupanje, koje se mi podarjuje, in koje me tako bládojedno okrepčuje.

J. Pajk.